

علوم اجتماعی در جهان: علوم اجتماعی در اسکاندیناوی

پدیدآورنده (ها) : فریس

علوم اجتماعی :: نشریه مطالعات جامعه شناختی :: دوره قدیم، زمستان ۱۳۴۷ - شماره ۲ (ISC)

صفحات : از ۱۹۷ تا ۲۰۰

آدرس ثابت : <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/94143>

تاریخ دانلود : ۱۴۰۲/۰۴/۱۷

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه **قوانین و مقررات** استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

مقالات مرتبط

- صورت‌بندی اصول بنیادین توسعه در مدل نوردیک
- نوسازی سوسیال دموکراسی
- نخبگان و توسعه
- راه سوم؛ بازسازی سوسیال دموکراسی
- معرفی کتاب اصلاحات اداری در کشورهای نوردیک
- صدور رشوه خواری / خصوصی سازی، شرکت های چند ملیتی، و رشوه خواری
- تاثیر عوامل فرهنگی- اجتماعی بر اقتصاد سیاسی کشورهای حوزه اسکاندیناوی

عناوین مشابه

- علوم اجتماعی: سیاست های رشد جمعیت در جهان امروز
- علوم اجتماعی: علل روانی و عاطفی طغیان های دانشجویی در جهان
- درآمد؛ چرا باید ابن خلدون را در چارچوب تحولات فکری جهان اسلامی خواند؟؛ علوم اجتماعی اسلامی - ایرانی و ابن خلدون
- مطالعه تطبیقی برنامه درسی آ»وزش کارآفرینی در قلمرو رشته های کارشناسی علوم اجتماعی و رفتاری در دانشگاه تهران با دانشگاه های پیشرو جهان
- سیاست هستی شناسانه در جهان های چندگانه نقد و بررسی کتاب After Method: Mess in Social Science Research (پساروش؛ آشفته‌گی در پژوهش علوم اجتماعی)
- معمای انقلاب اسلامی در جهان معاصر تحلیلی بر قوت و قدرت تئوریک نظریه های علوم اجتماعی در تحلیل انقلاب اسلامی
- منزلت قانون و نظم در نظریه های علوم اجتماعی و مدیریت و پیشینه آن در اداره امور ایران عصر قاجار
- بررسی استنادی مقاله های تألیفی مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز در فاصله زمانی ۱۳۸۵ - ۱۳۸۰
- جهان: سازمان کنفرانس اسلامی در ترازوی آمار (بررسی تطبیقی شاخص های اقتصادی - اجتماعی سازمان کنفرانس اسلامی و تشکلهای منطقه ای و بین المللی)
- چالش‌های اثربخشی تحقیقات در علوم انسانی و اجتماعی در ایران: تحلیلی داده بنیاد

علوم اجتماعی در اسکاندیناوی

[پروفیسور فریس، رئیس مؤسسه ملی تحقیقات اجتماعی دانمارک، روزشنبه ۲ مه‌ریاه در مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی درباره‌مسایل تحقیقات اجتماعی در کشورهای اسکاندیناوی سخنرانی کرد. سخنرانی وی شامل سه قسمت بود: رشد علوم اجتماعی در کشورهای اسکاندیناوی تحقیقات عملی در این کشورها، و مسایل تحقیق در مؤسسه ملی تحقیقات اجتماعی دانمارک. در پایان پرسشهایی^۱ از او شد که خلاصه‌ای از آن سخنرانی و پرسشها و پاسخها در زیرانظر خوانندگان می‌گذرد.]

علوم اجتماعی در کشورهای اسکاندیناوی به کندی رشد کرده است. بجز علوم اقتصادی که از اواسط قرن هجدهم مورد توجه قرار گرفته و از اواخر قرن نوزدهم به صورت یک رشته علمی در دانشگاهها مستقر شده است، رشد بقیه رشته‌های علوم اجتماعی در ۲۰ سال اخیر صورت گرفته است. البته این بدان معنی نیست که افراد تحصیل کرده در این رشته‌ها در کشورهای اسکاندیناوی وجود نداشته‌اند؛ بلکه به این معنی است که این رشته‌ها را در دانشگاهها تدریس نمی‌کرده‌اند. مثلاً، علم سیاست، که در چند دهه اخیر در سوئد رشد کرده است، فقط در ۵ سال اخیر در کشور دانمارک مورد توجه دانشگاهها قرار گرفته است. انسانشناسی از دهه چهارم قرن حاضر در سوئد و نروژ تدریس شده است. البته کارشناسانی در خارج از دانشگاهها وجود داشته‌اند که به انسانشناسی وارد بوده‌اند و حتی در دانشگاهها هم سخنرانی می‌کرده‌اند، ولی استاد تمام وقت در این رشته‌ها وجود نداشته است. رشته جمعیت‌شناسی در چند سال اخیر مورد توجه قرار گرفته و در دانمارک در حال حاضر یک استاد دوگرافی وجود دارد. بطور کلی، ۱۰ سال گذشته دوره رونق علوم اجتماعی در کشورهای اسکاندیناوی بوده است. یکی از مسایل جالب توجه اینست که در کشورهای اسکاندیناوی به آموزش علوم اجتماعی، به موازات آموزش علوم طبیعی، در دبیرستانها توجه خاصی شده است. البته انجام این امر کار آسانی نبوده است. یکی از مشکلات عمده تربیت معلمانی است که بتوانند از عهده این کار به خوبی برآیند و بتوانند رشته‌های مختلف علوم اجتماعی را به نحوی که همبستگی آنها در نظر آید، به دانش آموزان دبیرستانها تدریس کنند. برای این منظور

آزمایشهای متعددی شد و ترتیبی داده شده است که یک دوره ۷ ساله در دانشگاهها برای تربیت دبیران علوم اجتماعی دایر شود.

در حال حاضر در کشور دانمارک ۲ استاد تمام وقت اقتصاد و استاد آمار و ۲ استاد علم سیاست و ۳ استاد جامعه‌شناسی و ۱ استاد انسان‌شناسی در دانشگاهها تدریس می‌کنند. بجز اقتصاد، تدریس دیگر درس فوق‌الذکر در دهه اخیر آغاز شده است. در آموزش علوم اجتماعی در کشور دانمارک بر استفاده عملی از آمار و روشهای آماری در علوم اجتماعی تأکید خاصی می‌شود. تجزیه و تحلیل منظم اطلاعات آماری در سواری چون نیروی انسانی، ساخت اقتصادی، جامعه‌شناسی خانواده، جامعه‌شناسی مذهبی، و جامعه‌شناسی فراغت نیز مورد توجه است. گذشته از آن، به کارآموزی عملی و تجربه‌اندوزی دانشجویان در زمینه تحقیقات اجتماعی نیز توجه خاصی می‌شود.

از آنجا که علم اقتصاد زودتر از رشته‌های دیگر مورد توجه قرار گرفته و رشد کرده است، در گذشته غالب مطالعات و تحقیقات اجتماعی را اقتصاددانان و آمارشناسان علاقه‌مند به مسایل اجتماعی انجام می‌دادند و تنها در دهه اخیر برای تحقیقات اجتماعی از رشته‌های دیگر علوم اجتماعی، چون جامعه‌شناسی، انسان‌شناسی، و روان‌شناسی اجتماعی مدد گرفته می‌شود. باید توجه داشت که در دستگاه دولتی کشور سوئد کمیته‌هایی برای تحقیقات مختلف وجود داشته است. یکی از این کمیته‌ها، که تحقیقاتی درباره جمعیت کرده است، داده‌ها و اطلاعات فراوانی درباره مهاجرت، باروری، و خطرات ناشی از کاهش باروری گردآوری کرده است.

مؤسسات تحقیقات اجتماعی در سالهای اخیر به دو طریق در کشورهای اسکاندیناوی رشد و توسعه پیدا کرده‌اند. در کشورهای سوئد و نروژ غالب این مؤسسات در دانشگاهها متمرکز و مستقر شده‌اند. در حالیکه در کشور دانمارک به صورت مؤسسات دولتی خارج از دانشگاهها سازمان یافته‌اند.

در چند سال اخیر دو مؤسسه تحقیقاتی در کشور دانمارک تأسیس شده است. یکی «مؤسسه تحقیق در توسعه اقتصادی» است و دیگری «مؤسسه ملی تحقیقات اجتماعی». هر دو این مؤسسه‌های تحقیقی از نظر طرز کار و اصول مدیریت شبیه یکدیگرند.

هدف مؤسسه ملی تحقیقات اجتماعی کپنهاگ تحقیق در اوضاع و احوال اجتماعی کشور دانمارک، تحقیق در مسایل اجتماعی مسکن و بهداشت، مسایل خانواده، مسایل جوانان، جرایم، اوقات فراغت و مانند آن است. سیاست کلی مؤسسه در کارهای تحقیقی استفاده از تحقیقات برای یافتن راه‌حلها و اتخاذ تدابیر بلند مدت است. این مؤسسه ۲۵ نفر محقق در سطح بالای علمی و تحقیقی دارد و ۷ نفر محقق معمولی و یادانشجو به این گروه کمک می‌کنند. برای رفع احتیاجات فوری که در عین حال شامل تمام کشور باشد، واحدی به نام «واحد بررسی اجتماعی» در مؤسسه تأسیس شده است.

بودجه سالانه مؤسسه معادل ۷ میلیون ریال است که معادل ۳ میلیون ریال آن بودجه دائمی دولتی است و یک میلیون بقیه را دستگاهها و سازمانهایی تأمین می کنند که کارهای تحقیقی خود را به مؤسسه واگذار می کنند.

در این مؤسسه تاکنون در زمینه روانشناسی اجتماعی مطالعات بلند مدتی در باره عوامل مؤثر در انتخاب حرفه ورشته تحصیلی شده است. همچنین ترتیبی داده شده است که همکاری لازم میان رشته های مختلف علوم اجتماعی و کارشناسان مربوط به عمل آید. برای نیل به این منظور از دو طریق عمل شده است. اول، تشکیل سمینارهایی از کارشناسان رشته های مختلف که در تحقیق مورد نظر شرکت دارند. دوم، شرکت دادن افراد ذی علاقه ای که در خارج از مؤسسه هستند برای استفاده از نظرهای آنان.

شیوه انتشار کارهای تحقیقی مؤسسه بدین ترتیب است که پس از گذشت ۶ تا ۸ ماه از خاتمه بررسی گزارشی مقدماتی از نتایج تحقیق منتشر می شود. سپس نتایج تحقیق به صورت مقاله هایی در مجلات دوره ای منتشر می شود. همچنین ارقام و اطلاعات حاصله در اختیار سازمان های ارتباطات عمومی، روزنامه ها و مجلات و رادیو و تلویزیون گذاشته می شود. ضمناً، نتایج تحقیق از نظر ارائه طریق با مقامات دولتی و برای اتخاذ تدبیر غیر رسمی با مقامات مسئول سیاسی در میان گذارده می شود. تا کنون نتایج تحقیقات این مؤسسه در کوتاه مدت آثار سودمندی در تدوین قوانین تازه یا تغییر دادن قوانین موجود داشته است.

در دانمارک تمام تحقیقات دولتی در چند مؤسسه تحقیقی دولتی متمرکز شده و دستگاههای دیگر دولتی حق انجام تحقیقات ندارند و موظفند تحقیقات مورد نیاز خود را به مؤسسات تحقیقی یاد شده واگذار کنند. این مؤسسات ارائه طریق و مسایل مربوط به اتخاذ تدابیر را در انتشارات خود منعکس نمی کنند. دلیل این امر آنست که این مؤسسات نمی خواهند خود را وارد اختلاف نظرهای سیاسی کنند، ولی نتایج تحقیق را بطور غیر رسمی در اختیار کلیه احزاب و دسته های سیاسی و اتحادیه های کارگری قرار می دهند.

مسئله دیگری که ضمن بحث مطرح شد راجع بوده چگونگی استفاده دستگاهها و سازمانهای اداری از نتایج کارهای تحقیقی. پروفیسور فریس در این باره گفت که به علت ناآگاهی کارگزاران دولتی از علوم اجتماعی و معنا و مفهوم تحقیقات اجتماعی، نتایج تحقیقات آنطور که باید و شاید مورد توجه مأموران مسئول سازمانهای دولتی و خصوصی قرار نگرفته و از آنها استفاده لازم نشده است. در این زمینه باید ترتیبی داد که مأموران سازمانهای اداری آموزش لازم در زمینه علوم اجتماعی و چگونگی استفاده از داده ها و تحقیقات این علوم را فراگیرند.

پس این مسئله مورد بحث قرار گرفت که جامعه شناسی و تحقیقات اجتماعی در کشورهای اسکاندیناوی، مثل بسیاری از کشورهای دیگر، در خدمت دستگاههای دولتی قرار گرفته و دولتی

شده است، و به این ترتیب، بجای توجه به مسائل اساسی اجتماعی-فرهنگی به مسائلی می پردازند که مورد توجه دستگاههای اداریست. سؤال شد که نظر جوانان اسکاندیناوی و دانمارکی در مورد این جریان چیست؟ پروفیسور فریس گفت که جوانان دانمارکی روحیه انقلابی برضد وضع موجود جامعه ندارند. و این امر دو سبب عمده دارد: یکی اینکه اختلافات طبقاتی در کشور دانمارک شدید نیست، و دیگری اینکه، ساخت قدرت سیاسی بیشتر به تکرر سواکز قدرت تمایل دارد تا به وجدت. مسائلی که غالباً مورد اختلاف است بیشتر مسائل محدود روزمره است مثل نحوه استفاده از اراضی شهرها و مانند آن.

پروفیسور فریس اضافه کرد که، بدون تردید، مطالعه و تحقیق درباره مسائلی چون « از خود بیگانگی» انسان معاصر و مسئله « ساخت قدرت سیاسی» از مسائل پراهمیتی است که باید مورد تحقیق قرار گیرد و به فراموشی سپرده نشود.

موضوع دیگری که مطرح شد راجع بود به شکست تحقیقات جامعه شناسی شهری و علل آن در بسیاری از کشورها، از جمله کشور دانمارک. پروفیسور فریس در این باره گفت که علت تحقیقات جامعه شناسی شهری در طرحهای جامع شهری ناهماهنگی دستگاهها و سازمانهایی است که در امر برنامه ریزی و عمران شهری و اجرای طرحهای جامع دخالت دارند. چرا که به سبب ناهماهنگی و عدم درک صحیح مسئولان امور نتایج تحقیقات شهری به صورت گزارشهایی در می آید و در قفسه ها می ماند و فراموش می شود.

مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

منتشر کرده است

بامدی، طایفه ای از بختیاری

تألیف عزیزرخش خورشید، هوشنگ کشاورز،

حسینعلی گل سرخی، مصطفی رحیمی